

SOPIMUS POHJOIS-ATLANTIN LIITOSSA TOIMIVIEN KOLMANSIEN VALTIOIDEN EDUSTUSTOJEN JA EDUSTAJIEN ASEMASTA; SOPIMUKSEN HYVÄKSYMINEN JA ALLEKIRJOITUSVALTUUKSIEN MYÖNTÄMINEN

Asian tausta

Suomesta tuli Naton jäsen 4.4.2023. Suomen Nato-jäsenyys edellyttää, että Suomi sitoutuu Pohjois-Atlantin sopimuksen lisäksi myös muihin Nato-sopimuksiin, joista yksi on sopimus Pohjois-Atlantin liitossa toimivien kolmansien valtioiden edustustojen ja edustajien asemasta (ns. Brysselin sopimus). Naton jäsenvaltioista kaikki ovat allekirjoittaneet sopimuksen, mutta Islanti, Kreikka, Luxemburg ja Pohjois-Makedonia eivät vielä ole sitoutuneet sopimukseen.

Sopimuksen sisältö ja tavoitteet

Brysselin sopimuksessa määrätään Natossa toimivien kolmansien valtioiden edustustojen ja niiden henkilöstön jäsenien erioikeuksista ja vapauksista. Sopimuksen mukaan kolmas valtio tarkoittaa valtiota, joka ei ole Washingtonissa 4.4.1949 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuoli ja on hyväksynyt kutsun rauhankumppanuuteen ja allekirjoittanut rauhankumppanuuteen tähtäävän kehysasiakirjan, sekä Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvoston (nykyinen Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto) jäsenvaltiota ja muuta valtiota, jonka Pohjois-Atlantin neuvosto on kutsunut perustamaan liitossa toimivan edustuston. Sopimuksen nojalla näille edustustoille myönnetään diplomaattisen edustuston asema. Sopimuksessa määrätyt erioikeudet ja vapaudet myönnetään vain Belgian alueella. Sopimus ei siten sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä eikä muutoinkaan edellytä eduskunnan hyväksyntää. Brysselin sopimukseen liittymisestä päättää tasavallan presidentti ja sen määräykset saatetaan voimaan valtioneuvoston asetuksella.

Sopimuksen allekirjoittaminen ja voimaantulo

Brysselin sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 14.9.1994. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 28.3.1998, kun kaksi allekirjoittajavaltiota, mukaan lukien Belgia, jonka alueella liitolla on päätoimipaikka, olivat tallettaneet ratifioimiskirjansa. Sopimuksen 3 artiklan mukaan sopimus on avoinna allekirjoittamista varten Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioille, ja se ratifioidaan tai hyväksytään. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Belgian kuningaskunnan hallituksen huostaan. Sopimuksen kansainvälisen voimaantumisen jälkeen sopimus tulee kunkin muun allekirjoittajavaltion osalta voimaan kyseisen valtion ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamispäivänä.

Sopimus oli lausuntokierroksella 8.6.–29.9.2023. Lausuntoja pyydettiin 14 taholta. Määräaikaan mennessä lausunnon antoivat oikeuskansleri sekä yksi yksityishenkilö.

Oikeuskansleri esitti teknisiä huomautuksia voimaansaattamisasetusluonnokseen. Sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Rajavartiolaitos totesivat, ettei niillä ole asiassa lausuttavaa.

Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa ja sitä koskeva Suomen hyväksymiskirja tallettaa mahdollisimman pian. Hyväksymiskirja on tarkoitus tallettaa heti sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

Sopimuksen allekirjoitusvaltuuksien myöntäminen ja hyväksymisestä päättäminen kuuluu perustuslain 93 §:n 1 momentin nojalla tasavallan presidentille.

Edellä olevan perusteella esitetään, että Tasavallan presidentti valtuuttaisi suurlähettiläs Jouko Leinosen tai hänen estyneenä ollessaan lähetystöneuvos Leena Liiran allekirjoittamaan Pohjois-Atlantin liitossa toimivien kolmansien valtioiden edustustojen ja edustajien asemasta tehdyn sopimuksen. Lisäksi esitetään, että Tasavallan presidentti hyväksyisi mainitun sopimuksen.